

OSVĚTOVÉ AKCE O NETOPÝRECH S VYUŽITÍM CHOVU TRVALE HANDICAPOVANÝCH NETOPÝRŮ

(DOT/85/03/002303/2014)

Krátká zpráva
Červenec 2015

Foto: Lubomír Nývlt

ZO ČSOP Nyctalus
Jasmínová 2665, 106 00 Praha 10
www.nyctalus.cz

zpracovala ing. Dagmar Zieglerová

Poděkování:

Děkujeme hlavnímu městu Praze za finanční podporu.

České společnosti pro ochranu netopýrů děkujeme za dlouhodobou spolupráci a propagaci našich osvětových akcí. Organizátorům „velkých“ akcí děkujeme za zařazení stanoviště s netopýry do programu.

Děkujeme účastníkům našich akcí za zapojení do praktické ochrany netopýrů, za hlášení o ohrožených netopýrech a poskytnutí správné první pomoci nalezeným zvířatům.

Děkujeme členům Nyctalu za péči o těžce zraněné netopýry a trpělivost při jejich přípravě na veřejná vystoupení.

Řešitelský tým

členové ZO ČSOP Nyctalus:

Ing. Dagmar Zieglerová, předseda ZO ČSOP Nyctalus, člen ČESON

Mgr. Anna Bláhová, zoolog, absolvent Přírodovědecké fakulty UK, specializace chiropterologie, člen ČESON, osoba odpovědná za péči o hendikepovaná zvířata, držitelka Osvědčení o odborné způsobilosti osoby odpovědné za handicapovaná zvířata podle § 14b odst. 3 zákona Č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání ve znění pozdějších předpisů, Osvědčení o odborné způsobilosti pro odchyt toulavých a opuštěných zvířat a zacházení s nimi, včetně péče o ně v útulcích pro zvířata, a pro sběr a neškodné odstraňování kadáverů zvířat v zájmovém chovu, Osvědčení o odborné způsobilosti k řízení, provádění a kontrole pokusů na zvířatech podle § 17 odst. 1 zákona Č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání ve znění pozdějších předpisů.

Mgr. Helena Jahelková, PhD., povoláním zoolog na katedře zoologie Přírodovědecké fakulty UK, specializace chiropterologie, člen Advisory Committee pro EUROBATS (Dohoda o ochraně populací evropských netopýrů), člen ČESON

Mgr. Markéta Sasínková, zoolog, absolvent Masarykovy univerzity v Brně, člen ČESON, držitelka Osvědčení o odborné způsobilosti osoby odpovědné za handicapovaná zvířata podle § 14b odst. 3 zákona Č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání ve znění pozdějších předpisů,

Mgr. Marta Paduchová, absolventka FAMU (produkce a scénáristika), s praxí v hudebním vydavatelství, produkční benefičních koncertů pro netopýry

Zdenka Hybnerová

Vladimír Hybner

Jana Vavrušková

Vladimír Bláha

Externí spolupracovníci:

Ing. Milan Kulhavý – grafické práce, plakáty, letáky

MVDr. Pavlína Hájková - zajištění veterinárního dohledu a péče o trvale hendikepované netopýry

RNDr. Petra Schnitzerová, PhD. – spolupráce s ČESON, propagace projektu

Petr Kavan – úpravy webových stránek

Úvod

Všechny druhy netopýrů vyskytující se na území ČR jsou chráněny zákonem č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. Podle vyhlášky č. 395/92 Sb. ve znění pozdějších předpisů jsou zařazeni do kategorií kriticky ohrožený nebo silně ohrožený druh. Právní ochrana se vztahuje rovněž na netopýří stanoviště, jak přirozená, tak umělá (§ 50 zákona 114/1992 Sb., § 16 vyhlášky 395/92 Sb.). Netopýři jsou chráněni i podle právních předpisů Evropské unie. Podle Směrnice o stanovištích č. 92/43/EEC podléhají všechny druhy přísné ochraně – mimo jiné je zakázáno jejich usmrcování, rušení a rovněž poškozování nebo ničení míst jejich rozmnožování a odpočinku. Mimo to je náš stát zavázán chránit všechny druhy netopýrů vyskytujících se na našem území na základě několika mezinárodních dohod (Dohoda o ochraně populací evropských netopýrů, Bonnská úmluva, Bernská úmluva), které jsou naší legislativou považovány za součást právního řádu.

Díky synantropizaci některých druhů netopýrů (např. netopýr rezavý *Nyctalus noctula*, netopýří rodu *Pipistrellus*, netopýr večerní *Eptesicus serotinus*, netopýr pestrý *Vesperilio murinus*) se dostává stále více obyvatel Prahy do kontaktu s netopýry. Netopýři přicházejí o přirozené úkryty zejména v dutinách stromů, přicházejí rovněž o náhradní úkryty v lidských stavbách. Nejmarkantněji se projevuje důsledek masivního zateplování paneláků. Netopýři, kteří přežili, se vrací na místa původních úkrytů a hledají je řadu let. Počet záletů netopýrů do bytů vzrůstá, souvislost se ztrátou úkrytů vinou zateplení je zřejmá. Netopýři se vyskytují i ve starší činžovní zástavbě, opakovaně byly potvrzeny nálezy netopýřích kolonií v plynovém topení, tzv. vafkách, často s fatálními následky pro zvířata. Úspěšnost realizace veškerých technických opatření je přímo závislá nejenom na informovanosti příslušných úředníků a firem, ale velmi často na spolupráci s občany. Zejména při menších rekonstrukcích bez potřeby stavebního povolení, např. ve starší činžovní zástavbě, jsou netopýří kolonie přímo ohroženy. Sebelepší technické i legislativní prostředky k ochraně životního prostředí jsou málo využitelné bez zájmu ze strany obyvatel.

Cíl projektu

Zvýšení informovanosti o životě netopýrů, o možnostech bezproblémového soužití, vyvracení nesmyslných pověr, přednášky spojené se smyslovým prožitkem jako impuls k novému pohledu na netopýry a na jejich ochranu. Na osvětových akcích pro širokou veřejnost většina lidí vidí díky skrytému způsobu života netopýry zblízka prvně v životě. Naši trvale handicapovaní netopýři jsou kontaktní zvířata, která jsou zvyklá na lidskou ruku, jejich klidné a přirozené chování napomáhá lidem zbavit se zbytečného strachu a předsudků.

Způsob řešení a výsledky

Realizovali jsme celkem 46 osvětových akcí a přednášek s celkovou návštěvností více než 4100 osob.

1. akce pro kolektivy dětí a mládeže (11)
2. benefiční koncerty pro netopýry (12)
3. akce určené pro širokou veřejnost (23)

Pozvánky na osvětové akce jsou pravidelně zveřejňovány na webových stránkách www.nyctalus.cz pod záložkou Pozvánky na akce. Dále jsou zveřejňovány na FB a ve vybraných kalendářích akcí, např. www.econnect.cz.

Osvětové akce probíhaly v době aktivity netopýrů, tj. v roce 2014 od dubna do začátku prosince. V zimním období naši trvale hendikepovaní netopýři hibernovali. Toto období jsme věnovali přípravě přednášek, pracovních listů, úpravám webové aplikace pro objednávání přednášek, zhotovení výukových pomůcek a powerpointových prezentací.

1. Akce pro kolektivy dětí a mládeže

proběhly buď v rámci vyučování pro postižené děti, ve spolupráci s Městskou lidovou knihovnou, jako program pro školní družinu nebo pro zájmový kroužek. Každá skupina (popř. pedagog) obdržela informační letáky Netopýři ve městě, SOS netopýr, Ochrana netopýrů v lesním prostředí.

Povídání o netopýrech pro postižené. Přednášky byly po konzultaci s pedagogy přizpůsobeny schopnostem dětí. Uskutečnily se 4 akce: pro zrakově, sluchově a mentálně postižené děti. V rámci 1 akce proběhlo i více přednášek za sebou, tak aby všechny děti přednášce rozuměly. Velmi náročná byla příprava a realizace „přednášek“ pro děti s různým stupněm mentálního postižení ve Speciální ZŠ, SŠ a MŠ Chotouňská, avšak zážitek těchto dětí z kontaktu s netopýrem všechno vynahradil. Hlavní téma bylo jak se zachovat při setkání s netopýrem. Sem je možné zařadit rovněž přednášku v Café Martin pro klienty chráněné dílny AMANO.

Pražský pramen. Přednáška o netopýrech pro účastníky finále soutěže Pražský pramen v gymnáziu Botičská. S ukázkami preparátů a živých netopýrů.

Malý průzkumník přírody. Ve spolupráci s Ekodomovem v Podbabě jsme připravili pro 6 zájmových kroužků na 5 ZŠ program o netopýrech, který proběhl ve třídě nebo v okolí školy (v závislosti na počasí, aby byla zachována pohoda zvířat).

2. Benefiční koncerty pro netopýry

Benefiční koncerty jsou určeny dospělým a probíhají ve večerních hodinách. Celkem se uskutečnilo 12 benefičních koncertů, 8 v klubu Už jsme doma, 1 v kavárně Potrvá, 1 v Pelléově vile, 1 open air ve Stromovce, 1 v Hospůdce nad Viktorou. Součástí každého koncertu byla cca 30-60 minutová beseda o netopýrech (s živými netopýry, popř. s promítáním v době hibernace) a netopýří poradna. K dispozici byly informační a propagační materiály. Ke každému koncertu byl vytisknut originální plakát a vstupenky s návodem na záchranu netopýrů.

Produkcí koncertů s kapelami různě žánrově zaměřenými a propagaci mezi příznivci hudby zajistila Marta Paduchová. Autorem plakátů je Milan Kulhavý. Koncerty probíhaly většinou v komorním prostředí klubu Už jsme doma, které umožňuje zabezpečit netopýrům klidné a čisté místo. Mnoho návštěvníků se setkává na koncertech s živými netopýry poprvé, včetně muzikantů, potěšitelné je šíření osvěty mezi jejich známé a fanoušky, které jsme si mohli opakovaně ověřit při řešení konkrétních případů, kdy se odvolávali na informace získané na koncertech. Na koncertech se nám daří získat i finanční prostředky na péči o netopýry v rámci veřejné sbírky „SOS netopýr – na záchranu a péči o nalezené, zraněné a hendikepované netopýry včetně netopýřích kolonií“.

Reportáže z benefičních koncertů jsou na webových stránkách www.nyctalus.cz pod záložkou Benefiční koncerty.

KONCERT PRO NETOPÝRY
PETR NIKL
„TŘI VYDŘI“
KRISTINA LHOTÁKOVÁ – AKORDEON, ZPĚV
LADISLAV SOUKUP – KONTRABAS
PETR NIKL – BUZUKÍ, ZPĚV
4. 12. 2014 VILLA PELLÉ 18:30
Pelléova 10, Praha 6 – Dejvice
www.nyctalus.cz

Netopýři Vám děkují!
Číslo sbírkového účtu: 2300387832 / 2010

BACARDÍ

KONCERT PRO NETOPÝRY
TŘI ČŮTORY
21. 8. 2014 v klubu Už jsme doma
Uralská 6, Praha 6, 19:30
www.nyctalus.cz

Netopýři Vám děkují!
Číslo sbírkového účtu: 2300387832 / 2010

BACARDÍ

KONCERT PRO NETOPÝRY
**VERKAUF-
MUSIQUE**
+ JIŘÍ CHARYPAR
19. 5. 2015 v klubu Už jsme doma
Uralská 6, Praha 6, 19:30
www.nyctalus.cz

Netopýři Vám děkují!
Číslo sbírkového účtu: 2300387832 / 2010

BACARDÍ

3. Akce určené pro širokou veřejnost

Na tyto akce není třeba se předem hlásit, stačí prostě přijít. Tuto možnost využily rodiny s dětmi, dětské kolektivy s doprovodem, mládež, dospělí, senioři i postižení. Obzvláště postižení oceňovali individuální přístup a možnost kontaktu se zvířaty.

Veřejná vypouštění netopýrů.

Termín těchto akcí je pohyblivý v závislosti na počasí a kondici zachráněných netopýrů po probuzení ze zimního spánku, přesný termín akce bývá potvrzen max. 2-3 dny předem. V roce 2015 se povedlo spojit veřejné vypouštění s jarním úklidem Trojmezí.

Druhé vypouštění plánované na 1.4.2015 do Stromovky bylo v den konání odvoláno, protože po vichřici byl vstup do Stromovky pouze na vlastní nebezpečí, hrozilo padání stromů. Náhradní termín byl stanoven na 15.4.2015. Reportáž z vypouštění se dostala do médií (Český rozhlas Plus, pořad „Den podle...“, odvysíláno 15.4.2015, stopáž 33:56, Zpravodajství TV Prima odvysíláno 17.4.2015 v reportáži). Konkrétní zachránci nalezených netopýrů si mohli vypustit „svého“ netopýra (po předchozí instruktaži a za použití ochranných rukavic, protože jde o divoká zvířata). Popularita těchto akcí je rok od roku větší, vypouštění ve Stromovce se zúčastnilo cca 200 lidí, na Trojmezí cca 90.

Stanoviště s netopýry

Tyto akce byly pořádány **ve spolupráci s dalšími organizacemi**, např. SEV Toulcův dvůr, Nadací na ochranu zvířat, FN Motol, MŠ Markušova, KMC Barrandov, United Islands, Městská lidová knihovna . Základem těchto akcí jsou krátké přednášky a prezentace živých ochočených netopýrů pro menší skupiny návštěvníků opakující se po celou dobu akce. Akce probíhají venku nebo v místnosti. Na 6 pobočkách Městské knihovny v Praze proběhly přednášky s promítáním a prezentací živých netopýrů určené pro širokou veřejnost i kolektivy.

Netopýří dílna

Byla doplňkem přednášek na „větších“ akcích pro širokou veřejnost. Děti za asistence rodičů vyráběly netopýra z různých materiálů, vybarvovaly omalovánky, skládaly origami apod. výrobek si mohly odnést domů.

Netopýří hrátky

Netopýří hrátky jsou smyslově pohybové aktivity motivované životem netopýrů (orientace podle sluchu, obratnost, krmení netopýra, hledání mláděte po čichu apod.).

Netopýří poradna

návštěvníci na akcích pro veřejnost měli k dispozici informační materiály, ukázky publikací o netopýrech, propagační materiály jako omalovánky a samolepky, které byly financovány z prostředků ČSOP. Byly zde podávány odborné informace pro řešení konkrétního problému s netopýry.

Tiskoviny

Byl vydán plnobarevný leták **Netopýři v plynových topidlech** v nákladu 2000 ks. Bylo zhotoveno 5 posterů velikosti 100 x 80 cm (tisk na plachtu) **Netopýři Prahy**.

Předváděná zvířata

Předváděli jsme 23 zvířat 6 druhů (n. rezavý, n. pestrý, n. večerní, n. velký, n. parkový, n. hvízdavý), kteří byli v péči 5 chovatelů. Díky tomu jsme se mohli účastnit i akcí s velmi vysokou návštěvností při zachování pohody zvířat, střídali jsme větší počet zvířat, tak aby vždy měla dostatek času na odpočinek.. Přímý kontakt návštěvníků byl omezen na netopýry rezavé a pestré, jde o druhy, které bez problémů snášejí dotek více lidí, aniž by zvířata byla stresována. Tato zvířata prošla přípravou (handling), za odměnu v podobě moučných červů se „ráda předvádí“. Ostatní druhy byly předváděny pouze lektorem nebo v přepravce.

Návštěvníci mohli netopýra na dlani lektora pohladit po zádech, nabídnout z pinzety moučného červa, fotit bez blesku.

Zvířata byla pravidelně kontrolována MVDr. Pavlínou Hájkovou, na některé akce byla vystavena veterinární osvědčení. Byla dodržována ohlašovací povinnost.

Při veřejném vypouštění netopýrů používali návštěvníci vypouštějící divoká zvířata kožené ochranné rukavice.

Závěr

Cíle projektu byly naplněny v plném rozsahu.

Přínos projektu

Celkem se 46 osvětových akcí a přednášek účastnilo 4126 osob, které

- se dozvěděly základní informace o biologii netopýrů
- se seznámily s problematikou netopýrů v Praze
- získaly informace o ochraně netopýrů na území Prahy
- využily netopýří poradnu k řešení konkrétních problémů s netopýry
- si odnesly informační materiály o ochraně netopýrů s kontakty na odborníky
- využívají webové stránky www.nyctalus.cz
- šíří informace mezi svoje známé

Díky SOS netopýří lince, kam občané volají při nálezů netopýra nebo při objevení netopýří kolonie, máme zpětnou vazbu o značné efektivitě našich osvětových akcí, volající často zmiňují, že díky naší přednášce ví, jak se zachovat a komu volat. Přímo na akcích pro širokou veřejnost se hlásili zájemci o spolupráci (2 se stali členy naší ZO nebo externími spolupracovníky), rodiče doporučovali akce s netopýry ve školách a školkách, některé školy a další organizátoři si zamlouvaly akci již na další školní rok.